

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi rikoslain 2 a luvun 2 §:n ja 16 luvun 6 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä kesäkuuta 2007 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi rikoslain 2 a luvun 2 §:n ja 16 luvun 6 §:n muuttamisesta (HE 25/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Lena Andersson, oikeusministeriö

- hallitusneuvos Kirsi Seppälä, valtiovarainministeriö
- ylikomisario Heikki Ihalainen, sisäasiainministeriö
- käräjätuomari Matti Lahti, Espoon käräjäoikeus
- ylikomisario Tuomo Lotta, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- kihlakunnansyyttäjä Sakari Tiilikainen, Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto
- ylitarkastaja Ilkka Lahti, Verohallitus
- professori Martti Majanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan rikoslakia muutettavaksi siten, että varallisuuskorotuksen tekemisestä päiväsakon rahamäärää vahvistettaessa luovutaan.

Sakotettavan varallisuus voi nykyisin korottaa päiväsakon rahamäärää. Varallisuuden arvioimisen ensisijaisena perusteena on sakotettavan viimeksi toimitetun verotuksen mukainen varallisuus. Koska varallisuusverolaki on kumottu, verohallinto ei enää jatkossa vahvista verovelvollisen verotettavaa varallisuutta. Verohallinnolta ei ole siten jatkossa kattavasti ja käyttökelpoisessa muodossa sähköisesti saatavissa sakotusta varten luonnollisen henkilön varallisuuden määrää ja arvoa koskevia tietoja.

Päiväsakon rahamäärää koskevista rikoslain säännöksistä ehdotetaan poistettavaksi maininta sakotettavan varallisuudesta. Samoin sakkovilppiä koskevasta rikoslain säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi maininta varallisuutta koskevan olennaisesti totuudenvastaisen tai harhaanjohtavan tiedon antamisesta viranomaiselle.

Laissa nykyisin edellytettyjä tietoja verotettavasta varallisuudesta on saatavissa verohallinnolta päiväsakon rahamäärän vahvistamista varten 31 päivään lokakuuta 2007. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ennen edellä mainittua ajankohtaa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksena on poistaa ns. varallisuuskorotuksen tekemisen mahdollisuus päiväsakon rahamäärää vahvistettaessa. Rikoslain 2 a luvun 2 §:n mukaan päiväsakon rahamäärä on vahvistettava niin, että se on kohtuullinen sakotettavan maksukykyyn nähden. Kohtuullisena rahamääränä pidetään säännöksen mukaan yhtä kuudessakymmenesosaa sakotettavan keskimääräisestä kuukausitulosta, josta on vähennetty laissa ja valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin yksilöidyt erät. Sakotettavan varallisuus voi korottaa päiväsakon rahamäärää. Korotus on kaksiportainen ja määräytyy päiväsakon rahamäärästä annetun asetuksen (609/1999) mukaan niin, että se on 3 euroa, jos sakotettavan verotettava varallisuus on vähintään 85 000 euroa. Korotus on kuitenkin 6 euroa, jos verotettavaa varallisuutta on vähintään 170 000 euroa.

Kuten hallituksen esityksen perusteluista (s. 4/I) ilmenee, päiväsakojärjestelmän käytönotosta alkaen päiväsakon rahamäärää vahvistettaessa on otettu huomioon sakotettavan päivätulon lisäksi hänen varallisuutensa. Nykyjärjestelmässä varallisuuden arvioimisen ensisijaisena perusteena on sakotettavan viimeksi toimitetun verotuksen mukainen varallisuus. Verotustiedot ovat olleet teknisen käyttöyhteyden avulla verohallinnolta välittömästi saatavissa esimerkiksi rangaistusvaatimusta kirjoitettaessa. Tämä on erityisesti liikenne rikkomuksissa mahdollistanut nopean ja varsin luotettavan sakkomenettelyn, joka ei ole tarpeettomasti sitonut poliisin ja syyttäjien voimavaroja.

Nykyisen järjestelmän toiminnallisia lähtökohtia on olennaisesti muuttanut se, että varallisuusverolaki (1537/1992) on kumottu vuoden 2006 alusta lukien. Näin ollen varallisuutta ei

enää veroteta vuoden 2006 verotuksessa. Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 7 ss.) on huolellisesti arvioitu vaihtoehtoja, joilla varallisuus voitaisiin verotustietojen puuttumisesta huolimatta ottaa edelleen huomioon päiväsakon rahamäärää määrittäessä. Toimivaa mallia ei kuitenkaan ole onnistuttu kehittämään. Esimerkiksi syyttäjän tai poliisin olisi erittäin hankalaa erikseen selvittää sakotettavan henkilön verotettavan varallisuuden suuruutta ilman verohallinnon tietoja, minkä lisäksi tällaisesta menettelystä aiheutuva työmäärä olisi saavutettavaan hyötyyn nähden kohtuuton. Toisaalta varallisuuden huomioon ottamista ei useastakaan syystä voida jättää myöskään yksinomaan sakotettavan oman ilmoituksen varaan. Hyvin harva sakotettava nimittäin pystyisi sakotushetkellä luotettavasti arvioimaan oman omaisuutensa käyvän arvon. Lisäksi tällainen järjestelmä olisi omiaan lisäämään varallisuustietojen väärin ilmoittamista, eli se olisi luultavasti hyvinkin altis sakkovilpille, jonka esiintymistä vuosituhaten taitteessa toteutetussa sakkouudistuksessa pyrittiin olennaisesti vähentämään (ks. LaVM 25/1998 vp — HE 74/1998 vp).

Puoltaessaan hallituksen esityksen hyväksymistä lakivaliokunta on antanut erityistä painoa kolmelle seikalle. Ensinnäkin varallisuuskorotuksen tosiasiallinen merkitys on koko päiväsakojärjestelmän kannalta hyvin vähäinen. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan vuonna 2006 varallisuus huomioitiin korottavana tekijänä 1,9 prosentissa sakotustapauksista. Tällä tasolla korotuksen poistuminen merkitsee valtiolle noin 220 000 euron vuotuista vähennystä sakkotuloihin. Toiseksi hallituksen esityksen perusteluissa (s. 9) esitettyjen esimerkkien valossa on ilmeistä, että varallisuuskorotuksen vaikutus on suhteellisesti suurin pieni- ja keskituloisia sakotettaessa, kun taas suurituloisille korotuksella on vain vähän merkitystä. Kolmanneksi valiokunta tähdentää, että varallisuuden vaikutus päiväsakon rahamäärään ei nyt toteutettavalla uudistuksella suinkaan poistu, vaan varallisuuden

tuotto otetaan pääomatulojen välityksellä edelleen huomioon.

Yhteenvedona lakivaliokunta toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus merkitsee kokonaisuutena arvioiden päiväsakkojärjestelmän melko vähäistä tarkistamista. Kyseessä ei ole kriminaalipoliittinen kannanotto tähän järjestelmään sinänsä, vaan käytännön tarpeisiin perustuva lainsäädäntömuutos, joka on jokseen-

kin väistämätön seuraus varallisuusveron poistamisesta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Heidi Hautala /vihr
vpj. Anna-Maja Henriksson /r
jäs. Esko Ahonen /kesk
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Ilkka Kantola /sd
Krista Kiuru /sd
Sanna Lauslahti /kok

Outi Mäkelä /kok
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Markku Pakkanen /kesk
Lyly Rajala /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Tero Rönni /sd
Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.